

МЕТОДИКА ЗА ОЦЕНКА НА АКТИВИ ПО ДОГОВОР ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ИНДИВИДУАЛЕН ПОРТФЕЙЛ ОТ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ И/ИЛИ ПАРИ БЕЗ СПЕЦИАЛНИ НАРЕЖДЕНИЯ ОТ КЛИЕНТА

I. ПРИНЦИПИ ЗА ОЦЕНКА НА АКТИВИТЕ

Основните принципи за оценка на финансовите инструменти и други активи в индивидуалните портфейли, управлявани от УД „Карол Капитал Мениджмънт“ ЕАД (по-долу „Управляващото дружество“), по които се извършва първоначална и последваща оценка на предоставените от клиента за управление активи и изчисляване на доходността при управлението на индивидуални портфейли без специални нареждания от клиент, са:

- Оценката на активите при тяхното първоначално придобиване (признаване) се извършва по цена на придобиване;
- Оценката на активите при тяхното последващо оценяване се извършва по справедлива стойност, в това число и посредством техники за оценяване и общоприети методи, чиято същност и последователност на прилагане са подробно описани в настоящите правила;
- Покупко-продажбите на финансови инструменти се признават по датата на сетълмент;
- Финансовите активи, деноминирани във валута, различна от лева, се преизчисляват в левова равностойност, определена по централния курс на Българска народна банка, референтните курсове, обявени от Европейската централна банка (ЕЦБ), и курсовете на централните банки в държавите, в които управляващото дружество инвестира, валидни за деня, за който се отнася оценката;
- Документална обоснованост;
- Представителност и достоверност на източниците на информация за целите на оценяването;
- Законосъобразност и контрол на оценъчната дейност на всичките ѝ фази.

II. МЕТОДИ ЗА ОЦЕНКА

Оценката на активите при тяхното първоначално придобиване (признаване) се извършва по цена на придобиване. Последваща оценка на активите се извършва по справедлива стойност, както следва:

1. Справедлива стойност на ценни книжа и инструменти на паричния пазар, емитирани от Република България в страната, търгувани на места за търговия при активен пазар, се определя въз основа на средноаритметична от цените "купува" при затваряне на пазара за последния работен ден, обявени от не по-малко от двама първични дилъри на държавни ценни книжа.

1.1. В случай че няма достатъчно оферти „купува“ в деня на оценката, последващата им оценка се извършва въз основа на средноаритметична от цените „купува“ при затваряне на пазара, обявени от не по-малко от двама първични дилъри на държавни ценни книжа, за най-близкия ден от 30-дневния период, предхождащ деня на оценката.

1.2. В случаите, когато с активите от т.1 не се провежда търговия на места за търговия в работни за страната дни, последващата им оценка се извършва въз основа на средноаритметична от цените „купува“ при затваряне на пазара за деня на последната търговска сесия, предхождащ деня на оценката, обявени от не по-малко от двама първични дилъри на държавни ценни книжа. В случай, че няма сключени сделки в деня на последната търговска сесия, предхождащ деня на оценката, последващата оценка се извършва въз основа на средноаритметична от цените „купува“ при затваряне на пазара, обявени от не по-малко от двама първични дилъри на държавни ценни книжа, за най-близкия ден от 30-дневния период, предхождащ деня на оценката.

1.3. В случай че цената е изчислена на основата на представени брутни цени от първичните дилъри, тя се използва пряко за оценка. При условие, че цената е чиста, на основата на лихвените характеристики по периодичност и равнище на лихвените купони, тя се преобразува в брутна и след това се използва за оценка.

2. При невъзможност да се приложи т. 1. се използва методът на дисконтираните парични потоци. Като основа за изчисленията се използват цените на последните издадени емисии със съответен матуритет, които първичните дилъри са задължени да котират. Тези най-нови емисии със съответен матуритет по-нататък са наричани за краткост “основни емисии”. Емисията, чиято цена трябва да бъде определена се нарича “търсена емисия”.

За целта на изчисленията цените на основните емисии се изчисляват по реда на т. 1.

2.1 Изчислението на цените на съответните емисии чрез метода на линейна интерполация преминава през следните етапи:

- а) На основата на осреднени цени на основните емисии се формира крива на дохода;
- б) В зависимост от остатъчния срок до падежа на търсената емисия се определя местоположението ѝ спрямо най-близката предхождаща и най-близката следваща по срок основни емисии;
- в) Определя се разликата (в дни) между срока до падежа на двете основни емисии, както и разликата в дохода им до падежа;
- г) Изчислява се множител, като разликата в дохода до падежа се разделя на разликата в дните до падежа;
- д) Определя се разликата в дните до падежа на търсената емисията и предхождащата ѝ основна емисия;
- е) Получената разлика се умножава с множителя от предходната стъпка, за да се изчисли разликата в дохода до падежа на търсената и основната емисия;
- ж) Доходът до падежа на търсената емисия се получава, като изчислената в предходната стъпка разлика в доходите се добави към доходността на основната емисия, предхождаща търсената;
- з) На основата на получения доход до падежа на търсената емисия се изчислява брутната ѝ цена, чрез използване на следната формула:

$$P = \sum_{i=1}^N \frac{C/n}{(1+r/n)^{i-1+w}} + \frac{F}{(1+r/n)^{i-1+w}}$$

където:

P – цената на ценната книга

F – главницата на ценната книга

C – годишният купон на облигацията

n – брой лихвени плащания за година

N – общ брой на лихвените плащания

r – процент на дисконтиране (равен на дохода до падежа)

i – пореден номер на лихвеното плащане

$$w = \frac{\text{дни до следващото лихвено плащане}}{\text{общ брой дни между две лихвени плащания}}$$

2.2. Изчислената по формулата цена е брутна и се използва пряко за последваща оценка на съответната дългова ценна книга.

3. Справедлива стойност на емитираните от Република България ценни книжа и инструменти на паричния пазар в чужбина, както и издадените от друга държава членка и трета държава ценни книжа и инструменти на паричния пазар, търгувани на места за търговия при активен пазар, се определя:

а) по цена „купува“ при затваряне на пазара в деня на оценката, обявена в електронна система за ценова информация;

б) в случай че в деня на оценката с ценните книжа по т. 3 няма оферти „купува“, последващата им оценка се извършва по въз основа на цена „купува“ или друг аналогичен показател, обявен в електронната система за ценова информация, при затваряне на пазара за най-близкия ден от 30-дневния период, предхождащ деня на оценката;

в) в случай че мястото за търговия не работи в деня на оценката, последващата оценка се извършва по цена „купува“ при затваряне на пазара за последния работен ден, обявена в електронна система за ценова информация. В случай че няма сключени сделки за последната търговска сесия, последващата им оценка се извършва по въз основа на цена „купува“ или друг аналогичен показател, обявен в електронната система за ценова информация, при затваряне на пазара за най-близкия ден от 30-дневния период, предхождащ деня на оценката.

г) в случай, че цената по букви „а“ – „в“ е брутна, тя се използва пряко за оценка. При условие че цената е чиста, на основата на лихвените характеристики по периодичност и равнище на лихвените купони, тя се преобразува в брутна и след това се използва за оценка.

д) При невъзможност да се приложат начините по букви „а” – „в” за оценка се използват правилата от т.2.

4. Справедливата стойност на прехвърляеми ценни книжа и инструменти на паричния пазар, допуснати до или търгувани на места за търговия при активен пазар се извършва:

4.1. по цена на затваряне, оповестена публично към деня на оценката от места за търговия. Ако няма цена на затваряне, по най-висока цена „купува“;

4.2. в случай че няма сключени сделки и цена „купува“ по т.4.1 в деня на оценката, справедливата стойност се определя:

4.2.1 по цена на затваряне, оповестена публично от места за търговия за най-близкия ден от 30-дневния период, предхождащ деня на оценката;

4.2.2. в случай че няма цена на затваряне за най-близкия ден от 30-дневния период, по най-висока цена „купува“ за същия период;

4.3. в случаите, когато не се провежда търговия на места за търговия в работни за страната дни, справедливата стойност се определя по цената на затваряне за деня на последната търговска сесия, предхождащ деня на оценката;

4.3.1. в случай че няма сключени сделки в деня на последната търговска сесия, предхождащ деня на оценката, справедливата стойност на активите по т. 4 се определя по цена на затваряне за най-близкия ден от 30-дневния период, оповестена публично от места за търговия;

4.3.2. в случай че няма цена на затваряне за най-близкия ден от 30-дневния период справедлива стойност се определя по най-висока цена „купува“ за същият период, оповестена публично от места за търговия.

5. При невъзможност да се приложат начините за оценка на акции по т. 4, както и за акциите, които не се търгуват на регулирани пазари или други места за търговия, справедливата стойност се определя чрез последователно прилагане на следните методи:

- метод на съотношението цена - печалба на дружества аналози,
- метод на нетната балансова стойност на активите, и
- метод на дисконтираните нетни парични потоци.

Тези методи се прилагат в последователността, в която са описани по-долу, при условие че посоченият на първо място метод не може да бъде използван.

5.1. Методът на съотношението цена – печалба на дружество аналог се състои в следното:

а) изчисляване на стойността на акциите на оценяваното дружество чрез умножаване на неговата печалба на акция с пазарен множител. Пазарният множител изразява съотношението между цената на дружество аналог и неговата печалба на акция.

б) печалбата на дружеството аналог и на оценяваното дружество се определя на базата на финансови отчети, обхващащи най-близкия едногодишен период, считан от последния публикуван финансов отчет. Печалбата на акция се определя като чистата печалба на дружеството се раздели на общия брой акции.

в) множителят се изчислява на основата на цена на затваряне за последния работен ден с акциите на дружеството аналог. Ако не може да се определи цена по предходното изречение, цената на акциите на дружеството аналог се определя по най-високата цена „купува“ от поръчките, валидни към момента на затваряне на регулирания пазар в последния работен ден. Цената на акциите на дружеството аналог се определя по този ред само в случай, че има сключени сделки и подадени поръчки с цена „купува“.

г) източник на първичната информация за извършване на посочените изчисления са или счетоводните отчети на публичните дружества от достоверен източник на информация за съответния чуждестранен регулиран пазар или друго място за търговия, или публикувани на интернет страницата на Дружеството, или на интернет страници на медийни посредници.

д) начин и критерии за определяне на дружество аналог:

- дружество аналог е такова дружество, което осигурява достатъчно добра база за сравнение спрямо инвестиционните характеристики на оценяваното дружество;
- изборът на дружества аналози трябва да бъде обоснован чрез сравнителен анализ и оценка на техните характеристики и степента на сходство с характеристиките на оценяваното дружество;
- дружеството аналог се избира съгласно посочените критерии между дружествата, допуснати до или търгувани на регулиран пазар или място за търговия в държавата по седалището на емитента;
- критериите, на които задължително трябва да отговаря дружеството аналог, са:
 - сектор от икономиката, в който дружеството оперира;

- сходна продуктова гама;
- да има публикувани финансови отчети, даващи възможност да бъде обхванат най-близкия едногодишен период;
- да има сключени сделки с акциите на дружеството през деня, за който се отнася оценката, а ако този ден е неработен за дадено място за търговия, да има сключени сделки с акции на дружеството през последния предходен работен ден на това място за търговия.
- други критерии, които се използват при аргументацията на избор на дружество аналог, са сравним основен капитал и сходни финансови показатели.

5.2. Методът на нетната балансова стойност на активите се състои в изчисляване на стойността на акциите на оценяваното дружество, като собственият капитал на дружеството (въз основа на последния финансов отчет) се раздели на общия брой акции в обращение.

$$P = \frac{A - L - PS}{N}$$

където:

P – стойността на обикновените акции на оценяваното дружество;

A – активи;

L – задължения;

PS – стойност на привилегированите акции;

N – общ брой на обикновените акции в обращение.

5.3. Методът на дисконтираните нетни парични потоци се използва за определяне на стойността на една обикновена акция на дружеството, като стойността на капитала на притежателите на обикновени акции се раздели на броя на обикновените акции в обращение.

Стойността на капитала на притежателите на обикновени акции се изчислява по два начина:

5.3.1 Метод на дисконтираните нетни парични потоци за обикновените акционери (Free Cash Flows to Equity) - чрез дисконтиране на нетните парични потоци, които остават за акционерите след посрещане на всички разходи, финансови задължения, необходими инвестиции и промени в оборотния капитал:

а) при този метод се използват нетните парични потоци, които остават след посрещане на всички разходи, покриване на финансовите задължения (включително главници и лихви по дългове на дружеството), необходимите инвестиции и промените в оборотния капитал.

б) нетните парични потоци се изчисляват, като прогнозната нетна печалба след лихви и данъци върху печалбата:

- се увеличи с прогнозните разходи за амортизация,
- се намали със стойността на прогнозната промяна в нетния оборотен капитал,
- се увеличи с прогнозната стойност на нов дълг, както и постъпления от издаването на емисии привилегировани акции,
- се намали с прогнозните инвестиции в дълготрайни активи,
- се намали с прогнозните погашения по главниците на дълга,
- се намали с прогнозните дивиденди за привилегировани акции.

Използва се следната формула:

$$FCFE = NI + Dep - FCInv - \Delta WCInv - PP - PD + ND$$

където:

FCFE – нетни парични потоци за обикновените акционери;

NI – нетна печалба;

Dep – амортизации;

FCInv – инвестиции в дълготрайни активи;

$\Delta WCInv$ – промяна в нетния оборотен капитал;

PP – погашения по главници;

PD – дивиденди за привилегировани акции;

ND – нов дълг, както и постъпления от издаването на емисии привилегировани акции.

в) при този метод нетните парични потоци се дисконтират с цената на финансиране със собствен капитал.

г) цената на финансиране със собствен капитал е изискуемата норма на възвращаемост на обикновените акционери и се дефинира по следните начини:

- чрез безрисковия лихвен процент плюс рисковата премия:

$$k_e = k_{RF} + RP$$

където:

k_e - цената на финансиране със собствен капитал;

k_{RF} – безрисков лихвен процент;

RP – рисковата премия.

- чрез метода на оценка на капиталовите активи (Capital Asset Pricing Model - CAPM):

$$k_e = k_{RF} + (k_m - k_{RF}) \times \beta$$

където:

k_e - цената на финансиране със собствен капитал;

k_{RF} – безрисков лихвен процент;

$(k_m - k_{RF})$ – пазарна рисковата премия;

k_m – очакваната възвращаемост на пазара;

β – бета коефициент, представляващ мярка за чувствителността и систематичния риск, с който е свързан даден актив, и показващ с колко се изменя възвръщаемостта му, когато възвръщаемостта средно на пазара се измени с 1. Изчислява се по следния начин:

$$\beta = \frac{Cov(k_e, k_m)}{Var(k_m)}$$

- чрез метода на дисконтираните дивидентни парични потоци:

$$k_e = \frac{D_1}{P_0} + g$$

където:

k_e - цената на финансиране със собствен капитал;

D_1 – очакван следващ дивидент за една обикновена акция;

P_0 – цена на една обикновена акция;

g - очакван темп на растеж.

5.3.2. Метод на дисконтираните парични потоци за фирмата (Free Cash Flows to the Firm) - чрез дисконтиране на нетните парични потоци за всички акционери и други инвеститори, намалени с всички дългове на компанията и други вземания на инвеститорите, различни от акционерите. Използват се нетните парични потоци за всички инвеститори във фирмата – притежатели на акции, дълг и преференциални акции. Нетните парични потоци се изчисляват по два начина:

а) при първия начин нетните парични потоци се изчисляват, като прогнозната печалба преди лихви и след данъци върху печалбата:

- се увеличи с прогнозните разходи за амортизация,
- се намали с прогнозната промяна в нетния оборотен капитал,
- се намали с прогнозните инвестиции в дълготрайни активи. Използва се следната формула:

$$FCFF = EBIT \times (1 - TR) + Dep - FCInv - \Delta WCIInv$$

където:

FCFF – нетни парични потоци за фирмата;
ЕВИТ – печалба преди лихви и данъци;
TR – данъчна ставка за фирмата;
Dep – амортизации;
FCInv – инвестиции в дълготрайни активи;
 $\Delta WCIInv$ – промяна в нетния оборотен капитал;

б) при втория подход се използва следната формула:

$$FCFF = FCFE + Int \times (1 - TR) + PP - ND + PD$$

където:

FCFF – нетни парични потоци за фирмата;
FCFE – нетни парични потоци за обикновените акционери;
Int – разходи за лихви;
TR – данъчна ставка за фирмата;
PP – погашения по главници;
PD – дивиденди за привилегирани акции;
ND – нов дълг, както и постъпления от издаването на емисии привилегирани акции

в) нетните парични потоци се дисконтират със среднопретеглената цена на капитала на дружеството. При определянето на относителните дялове на различните източници на капитал се използват пазарните им стойности.

г) среднопретеглената цена на капитала на дружеството се определя чрез следната формула:

$$WACC = k_e \times \left(\frac{E}{E + D + PS} \right) + k_d \times (1 - t) \times \left(\frac{D}{E + D + PS} \right) + k_{ps} \times \left(\frac{PS}{E + D + PS} \right)$$

където:

WACC – среднопретеглената цена на капитала;
 k_e – цената на финансиране със собствен капитал;
 k_d – цената на финансиране с дълг, преди да е отчетен данъчният ефект от разходите за лихви;
 t – данъчната ставка за фирмата;
 k_{ps} – цената на финансиране с привилегирани акции;
 E – пазарната стойност на акциите на компанията;
 D – пазарната стойност на дълга на компанията;
 PS – пазарната стойност на привилегированите акции на компанията.

Когато пазарната стойност на дълга не може да бъде определена, се използва балансовата му стойност.

5.3.3. Всеки един от методите за определяне на стойността на акционерния капитал може да използва един от двата модела на дисконтиране:

а) постоянен темп на растеж, при който се приема, че ръстът на фирмата е постоянен и стабилен. Формулата, която се използва е:

$$P_0 = \frac{FCF_1}{r - g}$$

където:

P_0 – настоящата стойност на свободните парични потоци;
FCF е или FCFE или FCFF;
 r – съответната норма на дисконтиране;
 g – постоянният темп на растеж на компанията.

б) двуетапен темп на растеж, при който се приема, че съществуват два периода. За първия период се прави прогноза на нетните парични потоци за всяка година поотделно. За втория период се приема, че нетните парични потоци ще нарастват с устойчив темп или ще останат постоянни.

Формулата, която се използва, е, както следва:

$$P_0 = \sum_{t=1}^{t=n} \frac{FCF_t}{(1+r)^t} + \frac{P_n}{(1+r)^n}$$

където:

P_0 – настоящата стойност на свободните парични потоци;

FCF_t е или FCFE или FCFF през година t ;

r – съответната норма на дисконтиране през първия период;

P_n – стойността на свободните парични потоци в началото на втория период на устойчив ръст;

P_n се изчислява по следния начин:

$$P_n = \frac{FCF_{n+1}}{r_n - g_n}$$

където:

r_n е съответната норма на дисконтиране през периода на постоянен ръст;

g_n е постоянният темп на растеж на компанията. Когато се приема, че през втория период нетните парични потоци ще останат постоянни, тогава $g_n = 0$.

5.4. Последваща оценка на акции, придобити в следствие от увеличение на капитала със средства на дружеството емитент или от разделяне на съществуващите акции, се извършва, както следва:

а) в случаите на придобиване на (нови) акции от дадено дружество вследствие на увеличение на капитала със средства на дружеството, се признава вземане от датата, от която притежателите на акции на дружеството нямат право на акции от увеличението на капитала – датата, след която сключени сделки с акциите не въздействат върху правото за придобиване на нови акции, до датата на регистриране на увеличението на капитала и вписването му в депозитарната институция.

Стойността на вземането е равна на произведението от броя на новите акции и цената на една нова акция.

$$R = N_n \times P_n$$

където:

R – вземане;

N_n – брой на новите акции;

P_n – цена на една нова акция.

Цената на една нова акция се получава като последната цена на оценка на една „стара“ акция бъде разделена на сумата от броя нови акции, придобити срещу една „стара“ акция, и една „стара“ акция.

$$P_n = \frac{P_0}{(N_r + 1)}$$

където:

P_n – цена на една нова акция;

P_0 – последна цена на оценка на една „стара“ акция;

N_r – брой нови акции за една „стара“ акция.

От датата на вписване на новите акции в депозитарната институция до датата на въвеждането им за търговия на регулиран пазар или друго място за търговия новите акции се признават по цена, изчислена по следната формула:

$$P_n = \frac{P_0}{(N_r + 1)}$$

където:

P_n – цена на една нова акция;

P_0 – последна цена на оценка на една „стара“ акция;

N_r – брой на новите акции за една „стара“ акция.

След въвеждане за търговия на съответното място за търговия на новите акции, последващата им оценка се извършва съгласно методите за оценка на ценни книжа, допуснати до или търгувани на регулиран пазар или друго място за търговия.

б) случаите на придобиване на (нови) акции от дадено дружество в резултат от разделянето на вече съществуващите акции (сплит) се признава вземане от датата, от която новите акции са вече отделени от съществуващите акции – датата, след която сключени сделки с акциите не въздействат върху правото за придобиване на новите акции, до датата на регистриране на новия брой акции в депозитарната институция:

Стойността на вземането е равно на произведението на броя на новите акции и цената на една нова акция. Цената на една нова акция се получава като последната цена на оценка на една „стара“ акция бъде разделена на броя нови акции, придобити срещу една „стара“ акция.

$$R = N_n \times P_0 \times \frac{1}{N_r}$$

където:

R – вземане;

N_n – брой на новите акции;

P_0 – последна цена на оценка на една „стара“ акция;

N_r – съотношение на сплита.

От датата на вписване на новите акции в депозитарната институция до датата на въвеждането им за търговия на съответното място за търговия новите акции се признават по цена, изчислена по следната формула:

$$P = P_0 \times \frac{1}{N_r}$$

където:

P – цена на нова акция;

P_0 – последна цена на оценка на една „стара“ акция;

N_r – съотношение на сплита.

След въвеждане за търговия на новите акции, последващата им оценка се извършва съгласно методите за оценка на ценни книжа, допуснати до или търгувани на регулиран пазар или друго място за търговия.

5.5. Методите по т. 5.1, 5.2, 5.3 и 5.4 за определяне на справедливата стойност на ценните книжа могат да бъдат коригирани с коефициенти, обосновани на базата на данни и обстоятелства, представляващи съответно разкрита вътрешна информация по смисъла на Регламент № 596/2014 относно пазарната злоупотреба и за отмяна на Директива 2003/6/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и директиви 2003/124/ЕО, 2003/125/ЕО и 2004/72/ЕО на Комисията.

6. В случаите на придобиване на права от дадено дружество при увеличаване на капитала чрез емисия на акции се признава вземане (за права) от датата, от която притежателите на акции в дружеството нямат право да получат права за записване на акции от увеличаването на капитала (датата, след която сключени сделки с акциите не въздействат върху правото за придобиване на права), до датата на регистриране на правата в депозитарната институция. Стойността на вземането се изчислява на основата на следната формула:

$$R_r = N \times P_r$$

където:

R_r – вземането;

N – броят на правата;

P_r – цената на правото.

Цената на правото се изчислява чрез следната формула:

$$P_r = P_l - \frac{P_l + P_i \times N_r}{N_r + 1}$$

където:

P_r – цената на правото;

P_l – цената на последната оценка на акцията (преди отделянето на правата);

P_i - емисионната стойност на новите акции;

N_r – броят на акциите в едно право.

От датата на регистрация на правата в депозитарната институция, същите се признават като актив в портфейла по цена, определена по посочената формула по-горе.

6.1. При невъзможност да се приложат начините за оценка по т. 4 последващата оценка на права се извършва, както следва:

а) при права, издадени във връзка с увеличение на капитала чрез емисия на акции - по цена, представляваща разлика между цената на съществуващите акции на дружеството, определена според изискванията на т. 4 съответно т. 5, и емисионната стойност на новите акции от увеличението на капитала, умножена по съотношението на броя на акциите в едно право.

б) при права, издадени във връзка с емисия конвертируеми облигации - по цена, представляваща разликата между цената (определена съгласно начините за оценка, посочени в т.4 и т.5) на съществуващите акции на дружеството и емисионната стойност на конвертируемите облигации, умножена по съотношението на броя конвертируеми облигации в едно право и коригирано с конверсионния фактор чрез използване на следната формула:

$$P_r = P_l - \frac{P_l + P_i \times N_r}{N_r \times C + 1}$$

където:

P_r – цената на правото;

P_l – цената на последната оценка на акцията (преди отделянето на правата);

P_i - емисионната стойност на новите облигации;

N_r – броят на облигациите в едно право.

C – конверсионен фактор

6.2.1. От датата на записване на акциите в резултат на упражняване на правата до датата на регистриране на увеличението на капитала и вписването му в депозитарната институция записаните акции се отразяват като вземане, което се формира, като броят на записаните акции се умножи по сумата от стойността на едно право по последната оценка преди записването на акциите, разделена на броя на акциите в едно право и емисионната стойност на една акция.

$$R = N_n \times \left(P_i + \frac{P_r}{N_r} \right)$$

където:

R – вземането;

N_n – броят на записаните акции;

P_i – емисионната стойност на една акция;

P_r – стойността на едно право;

N_r – броят на акциите в едно право.

От датата на записване на акциите в резултат на упражняване на правата до датата на заплащане на емисионната им стойност възниква задължение към дружеството емитент.

6.2.2. От датата на записване на конвертируемите облигации в резултат на упражняване на правата до датата на регистриране на емисията конвертируеми облигации и вписването ѝ в депозитарната институция записаните конвертируеми облигации се отразяват като вземане, което се формира като броят на записаните конвертируеми облигации се умножи по сумата от стойността на едно право по последната оценка преди записването на конвертируемите облигации, разделена на броя конвертируеми облигации в едно право и емисионната стойност на една конвертируема облигация. От датата на записване на конвертируемите облигации, в резултат на упражняване на правата до датата на заплащане на емисионната им стойност възниква задължение към дружеството емитент.

6.3.1. От датата на вписване на новите акции в депозитарната институция до датата на въвеждане за търговия на съответното място за търговия, новите акции се признават по цена, изчислена по следната формула:

$$P = P_i + \frac{P_r}{N_r}$$

където:

P – цената на акцията;

P_i – емисионната стойност на една акция;

P_r – стойността на едно право;

N_r – броят акции в едно право.

След въвеждане за търговия на съответното място за търговия на новите акции последващата им оценка се извършва съгласно методите за оценка на ценни книжа, допуснати до или търгувани на регулиран пазар или друго място за търговия.

6.3.2. От датата на вписване на новите конвертируеми облигации в депозитарната институция до датата на въвеждане за търговия на съответното място за търговия, конвертируеми облигации се признават по цена, изчислена по формулата, съдържаща се в Правилата за оценка, като за конвертируемите облигации се начислява и лихва за всеки ден, съгласно проспекта на емисията, а след въвеждане за търговия на съответното място за търговия на конвертируеми облигации последващата им оценка се извършва съгласно методите за оценка на ценни книжа, допуснати до или търгувани на регулиран пазар или друго място за търговия.

6.4. В случаите, в които се придобиват акции от непублично акционерно дружество вследствие на първично публично предлагане, акциите се признават от датата на регистрацията им в депозитарната институция (от датата на записване на акциите до датата на регистрацията им в депозитарната институция записаните акции се отразяват като вземане в размер, равен на платената емисионна стойност). Последващата оценка на акциите от датата на регистрацията им в депозитарната институция до датата на допускане на акциите за търговия на съответното място за търговия се извършва по цена, равна на емисионната стойност на една акция. След въвеждане на акциите за търговия на съответното място за търговия последващата им оценка се извършва съгласно методите за оценка на ценни книжа, допуснати до или търгувани на регулиран пазар или друго място за търговия.

6.5. В случаите, в които се придобиват акции при учредяване на ново акционерно дружество, акциите се оценяват по емисионната им стойност до датата на допускане на акциите за търговия на съответното място за търговия. След въвеждане на акциите за търговия на съответното място за търговия последващата им оценка се извършва съгласно методите за оценка на ценни книжа, допуснати до или търгувани на регулиран пазар или друго място за търговия.

6.6. В случаите на придобиване на права от дадено дружество при емисия на варианти с базов актив бъдеща емисия от акции на дружеството, се признава вземане (на права) от датата, от която притежателите на акции в дружеството нямат право да получат права за записване на варианти (датата, след която сключени сделки с акциите не въздействат върху правото за придобиване на права), до датата на регистриране на правата в депозитарната институция.

Стойността на вземането се изчислява на основата на следната формула:

$$R_r = N \times P_r$$

където:

R_r – вземането;

N – броят на правата;

P_r – цената на правото.

Цената на правото се изчислява чрез следната формула:

$$P_r = P_l - \frac{P_l + (P_l + P_w) \times N_r}{N_r + 1}$$

където:

P_r – цената на правото;

P_l – цената на последната оценка на акцията (преди отделянето на правата);

P_i - емисионната стойност на акциите от базовия актив (цената на упражняване на вариантите);

P_w - емисионната стойност на вариантите;

N_r – броят на вариантите в едно право.

От датата на регистрация на правата в депозитарната институция, същите се признават като актив в портфейла по цена, определена по посочената формула по-горе.

6.6.1. При невъзможност да се приложат начините за оценка по т. 4 справедливата стойност на права при емисия на варианти се определя по цена, представляваща разлика между цената на съществуващите акции на дружеството, определена според изискванията на т. 4 съответно т. 5, и сбора на емисионната стойност на акциите от базовия актив и емисионната стойност на вариантите, умножена по съотношението на броя на вариантите в едно право.

6.6.2. От датата на записване на вариантите в резултат на упражняване на правата до датата на регистриране на вариантите и вписването им в депозитарната институция записаните варианти се отразяват като вземане, което се формира, като броят на записаните варианти се умножи по сумата от стойността на едно право по последната оценка преди записването на вариантите, разделена на броя на вариантите в едно право и емисионната стойност на един вариант.

$$R = N_n \times \left(P_w + \frac{P_r}{N_r} \right)$$

където:

R – вземането;

N_n – броят на записаните варианти;

P_w – емисионната стойност на един вариант;

P_r – стойността на едно право;

N_r – броят на вариантите в едно право.

От датата на записване на вариантите в резултат на упражняване на правата до датата на заплащане на емисионната им стойност възниква задължение към дружеството – емитент.

6.6.3. От датата на вписване на вариантите в депозитарната институция до датата на въвеждане за търговия на съответното място за търговия, вариантите се признават по цена, изчислена по следната формула:

$$P = P_w + \frac{P_r}{N_r}$$

където:

P – цената на варианта;

P_w – емисионната стойност на един вариант;

P_r – стойността на едно право;

N_r – броят варианти в едно право.

След въвеждане на вариантите за търговия на съответното място за търговия справедливата им стойност се определя съгласно методите за оценка на ценни книжа, допуснати до или търгувани на регулиран пазар или друго място за търговия.

6.7. При записване на акции от непублично акционерно дружество, за които не се предвижда последваща регистрация за търговия на регулиран, последващата оценка на акциите се извършва по методите за определяне на справедлива стойност съгласно точки 5.1, 5.2, 5.3.

7. В случаите когато клиентът придобива право на дивидент от дадено дружество се признава вземане от датата, от която притежателите на акции нямат право на дивидент.

8. Последваща оценка на дялове на колективни инвестиционни схеми, получили разрешение за извършване на дейност съгласно Директива 2009/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и/или на други предприятия за колективно инвестиране по чл. 38, ал. 1, т. 5 от ЗДКИСДПКИ, включително в случаите на временно спиране на обратното изкупуване, се извършва по последната обявена цена на обратно изкупуване.

8.1. В случай на временно спиране на обратното изкупуване на дялове на колективни инвестиционни схеми по т.8 за период по-дълъг от 30 календарни дни, последваща оценка се извършва по последната обявена от емитента информативна или аналогична стойност на дял, при наличие на такава.

9. Последваща оценка на акции и дялове, издавани от борсово търгувани фондове и други борсово търгувани продукти (ETFs, ETNs и ETCs), се извършва по следния начин:

9.1. по цена на затваряне, оповестена публично към деня на оценката от места за търговия. Ако няма цена на затваряне, по най-висока цена „купува“;

9.2. в случай че няма сключени сделки и цена „купува“ по т.9.1 в деня на оценката, справедливата стойност се определя:

9.2.1. по цена на затваряне, оповестена публично от места за търговия за най-близкия ден от 30-дневния период, предхождащ деня на оценката.

9.2.2. в случай че няма цена на затваряне за най-близкия ден от 30-дневния период, по най-висока цена „купува“ за същия период;

9.3. в случаите, когато не се провежда търговия на места за търговия в работни за страната дни, справедливата стойност се определя по цената на затваряне за деня на последната търговска сесия, предхождащ деня на оценката.

9.3.1. в случай че няма сключени сделки в деня на последната търговска сесия, предхождащ деня на оценката, справедливата стойност на активите по т. 9 се определя по цена на затваряне за най-близкия ден от 30-дневния период, оповестена публично от места за търговия.

9.3.2. в случай че няма цена на затваряне за най-близкия ден от 30-дневния период справедлива стойност се определя по най-висока цена „купува“ за същия период, оповестена публично от места за търговия..

9.4. при невъзможност да се приложат точки 9.1, 9.2 и 9.3 дяловете и акциите на ETFs, ETNs и ETCs се оценяват по последната изчислена и обявена от съответния регулиран пазар нетна стойност на активите на един дял (NAV- net asset value).

10. Последваща оценка на облигации, издадени от български или чуждестранни търговски дружества или общини и допуснати до или търгувани на места за търговия, се определя:

10.1. по цена на затваряне, оповестена публично към деня на оценката от места за търговия. Ако няма цена на затваряне, по най-висока цена „купува“;

10.2. в случай че няма сключени сделки в деня на оценката, справедливата стойност се определя по цена на затваряне, оповестена публично от места за търговия за най-близкия ден от 30-дневния период, предхождащ деня на оценката. Ако няма цена на затваряне, по най-висока цена „купува“ за същия период;

10.3. в случаите, когато не се провежда търговия на места за търговия в работни за страната дни, справедливата стойност се определя по цената на затваряне за деня на последната търговска сесия, предхождащ деня на оценката. В случай че няма сключени сделки в деня на последната търговска сесия, предхождащ деня на оценката, справедливата стойност на активите по т. 10 се определя по цена на затваряне, оповестена публично от места за търговия за най-близкия ден от 30-дневния период, предхождащ деня на оценката като се отчита. Ако няма цена на затваряне, по най-висока цена „купува“ за същия период;

10.4. при оценка на активите по точка 10 се отчита и натрупаната лихва за съответните дни.

10.5. в случаите, когато се определя справедливата стойност на облигации, по които предстои плащане на лихва, и публикуваната чрез системата за търговия или в борсовия бюлетин цена на сключени с тях сделки или на цена „купува“ е нетна, справедливата стойност се формира, като към публикуваната цена се прибави дължимият лихвен купон към датата на извършване на оценката. Стойността на натрупаната лихва се определя чрез използването на следната формула:

$$AccInt = F \times \frac{C}{n} \times \frac{A}{e}$$

където:

AccInt – е натрупаният лихвен купон;

F – главницата (номиналната стойност) на облигацията;

C – годишният лихвен купон;

n – броят на лихвените плащания в годината.

A – изминалите лихво-дни от началото на лихвения период до датата на изчисленията. Дните се изчисляват на база 30 дни в месец или реален брой дни в зависимост от регламентацията в проспекта за съответната емисия.

E – броят дни в текущия лихвения период. Дните се изчисляват на база 360, 364, 365 или 366 дни в годината, или реален брой дни в зависимост от регламентацията в проспекта за съответната емисия.

Към нетната цена се добавя натрупания лихвен купон към деня на извършване на оценката и изчислената брутна цена се използва за последваща оценка на облигацията.

11. При невъзможност да бъдат приложени методите от т. 10 при формиране на цена за последваща оценка на облигации, се прилага методът на дисконтираните парични потоци по формулата по-долу с норма на дисконтиране:

а) настоящата доходност до падежа на ценни книжа със сходни характеристики (вид, условия на плащане и падеж), търгувани на регулирани пазари на ценни книжа, коригирана с рискова премия, отразяваща риска на емитента. Изборът на ценната книга, чиято доходност до падежа ще се използва като норма на дисконтиране, както и рисковата премия отразяваща риска на емитента, с която ще се коригира избраната норма на дисконтиране, се обосновават чрез сравнителен анализ. Източникът на информация за сравнителните характеристики е ежедневният бюлетин на БФБ, официалните бюлетини на чуждестранните регулирани пазари, на които се търгуват книгата, или друга електронна система за ценова информация на ценни книжа;

б) настоящата доходност до падежа на държавни ценни книжа със сходни условия на плащане и падеж, коригирана с рискова премия, отразяваща риска на емитента и дадената ценна книга.

в) при метода на дисконтираните парични потоци се използва следната формула:

$$P = \sum_{i=1}^N \frac{C/n}{(1+r/n)^{i-1+w}} + \frac{F}{(1+r/n)^{i-1+w}}$$

където:

P – цената на ценната книга

F – главницата на ценната книга

C – годишният купон на облигацията

n – брой лихвени плащания за година

N – общ брой на лихвените плащания

r – процент на дисконтиране (равен на дохода до падежа)

i – пореден номер на лихвеното плащане

$$w = \frac{\text{дни до следващото лихвено плащане}}{\text{общ брой дни между две лихвени плащания}}$$

г) ако лихвените плащания се изчисляват на базата на проста лихва, при метода на дисконтираните парични потоци се използва следната формула:

$$P_{flat} = \sum_{i=1}^N \frac{C/n}{(1+r/n)^i} + \frac{F}{(1+r/n)^N}$$

където:

P_{flat} - чиста цена на ценната книга

Към чистата цена се добавя натрупания лихвен купон към деня на извършване на оценката и изчислената брутна цена се използва за последваща оценка на облигацията. Натрупаният лихвен купон се изчислява на база т.10.5.

12. Последваща оценка на деривативни финансови инструменти с базов актив ценни книжа, допуснати до или търгувани на места за търговия при активен пазар се определя съгласно т.4

13. При невъзможност да бъде приложена т.12 при формиране на цена за последваща оценка за опции, допуснати до или търгувани на регулирани пазари, последващата оценка се извършва като се използва подходът на Black-Scholes за определяне на цена на опция. Моделът Black-Scholes третира оценката на опции за покупка (кол опции), поради това формирането на стойността на път опцията (опция за продажба) ще е функция на цената на кол опция за съответния актив при същите условия.

Формула за определяне на цената на път опция:

$$P = C_0 + Xe^{-rT} - S_0$$

където:

C_0 – Цената на кол опцията, изчислена по модела на Black-Scholes.

X – Цената на упражняване на опцията (Strike price).

e – 2.71828, основата на натуралната логаритмична функция.

r – Безрисков лихвен процент.

T – Срок до падежа на опцията в години.

$Xe^{-rT} = PV(X)$ – настоящата стойност на цената на упражняване на опцията

S_0 – Текуща цена на базовия актив (този, за който е конструирана опцията)

Изчисляване на “ C ” – цената на кол опцията за съответния актив със същите параметри (формула на Black-Scholes):

$$C_0 = S_0N(d_1) - Xe^{-rT}N(d_2)$$

където

$$d_1 = \frac{\ln(S_0/X) + (r + \sigma^2/2)T}{\sigma\sqrt{T}}$$

$$d_2 = d_1 - \sigma\sqrt{T}$$

и където

C_0 – Текуща стойност на кол опцията

S_0 – Текуща цена на базовия актив

$N(d)$ – Вероятността един случаен опит върху стандартното нормално разпределение да има стойност по-малка от d . Съответните стойности могат да се намерят в таблици със стойностите на нормалното разпределение.

X – Цената на упражняване на опцията

e – 2.71828, основата на натуралната логаритмична функция

r – Безрисков лихвен процент.

T – Срок до падежа на опцията в години.

$Xe^{-rT} = PV(X)$ – настоящата стойност на цената на упражняване на опцията

ln – Функцията натурален логаритъм

σ - Стандартното отклонение на нормата на възвращаемост на годишна база (постоянно капитализирана) на базовия актив (волатилност).

Стандартното отклонение на нормата на възвращаемост за n наблюдения се изчислява по формулата:

$$\sigma = \sqrt{\frac{n}{n-1} \frac{\sum_{t=1}^n (r_t - \bar{r})^2}{n}}$$

където \bar{r} е средната възвращаемост за периода на извадката. Нормата на възвращаемост в деня t се определя в съответствие с постоянната капитализация като $r_t = \ln(S_t/S_{t-1})$

13а. При невъзможност да бъде приложена т. 12 при формиране на справедливата стойност на варианти, допуснати до или търгувани на регулирани пазари или други места за търговия, или търгувани на извънборсови пазари, справедливата стойност се определя като се използва формулата по т.13 за изчисляване на цената на опции за покупка (кол опции).

14. При невъзможност да бъде приложена т.12 при формиране на справедливата стойност на фючърси, допуснати до или търгувани на регулирани пазари или други места за търговия, справедливата стойност се определя по следния начин:

$$F = \{S - PV(D, 0, T)\} * (1 + Rf)^T$$

където:

F – цената на фючърс контракт;

S – спот цената на базов актив;

PV(D,0,T) – настоящата стойност на очакван дивидент;

Rf – безрисков лихвен процент;

T – брой дни на контракта, разделен на 365.

14а. Справедливата стойност на деривативни финансови инструменти, търгувани на извънборсови пазари, се определя по цена „купува” на маркет-мейкър при затваряне на пазара. При невъзможност да бъде приложено посоченото правило:

14а.1. Справедливата стойност на опции, търгувани на извънборсови пазари, се определя като се използва формулата по т.13;

14а.2. Справедливата стойност на валутните форуърдни договори се определя като се използва формулата по-долу или калкулатор на управляващото дружество. Когато срокът до падежа на валутните форуърдни договори е по-малък от 1 месец и в случай, че са налице незначителни разлики по отношение на стойностите на лихвените проценти, поради краткия срок и пренебрежимо малкото влияние на дисконтовите фактори, се приема, че форуърдният валутен курс към датата на определяне на справедливата стойност (t) е равен на текущия спот валутен курс.

$$V_t = N \times \left(\frac{C}{(1 + I_A)^{(T-t)}} - \frac{P}{(1 + I_B)^{(T-t)}} \right)$$

където:

V_t - стойност на форуърдния договор;

N – размер на форуърдния договор;

C - текущия спот курс между двете валути;

P – форуърден валутен курс, договорен при сключването на форуърдния договор

И двата валутни курса се изразяват като единици валута B за една единица валута A.

I_A – безрисков лихвен процент за валута A;

I_B – безрисков лихвен процент за валута В;
Т – дата на падеж на форуърдния договор;
t – текуща дата.

14а.3. Справедливата стойност на форуърди, различни от посочените по т.14а.2., се определя като се използва формулата по т.14.

15. Справедлива стойност на парични средства в банки и каса и краткосрочните вземания се оценяват към деня на оценката, както следва:

- а) парични средства - по номинална стойност;
- б) краткосрочните вземания без определен лихвен процент или доход - по себестойност;
- в) краткосрочните вземания с определен лихвен процент или доход - по себестойност;

16. Последващата оценка на инструментите на паричния пазар, допуснати до или търгувани на регулиран пазар или друго място за търговия, се определя съгласно т.4. При невъзможност да се приложи т. 4, както и за инструментите на паричния пазар, които не се търгуват на регулиран пазар или друго място за търговия, се използват следните формули:

Стойността на депозитния сертификат се определя по следната формула:

$$P_{CD} = \frac{MV}{\left[1 + \left(i \times \frac{d}{365}\right)\right]}$$

където:

$$MV = N \times \left[1 + \left(\frac{c}{100} \times \frac{d}{365}\right)\right]$$

P_{CD} е стойността на депозитния сертификат;
 MV – стойността на депозитния сертификат на падежа;
 N – номиналната стойност на депозитния сертификат;
 d – брой дни от деня, към който се определя оценката до падежа;
 i – дисконтов процент;
 c – лихвата, платима върху депозираната сума, посочена върху сертификата.

Краткосрочните държавни ценни книжа (съкровищни бонове) се оценяват по формулата:

$$P_{Tb} = N \left[1 - \left(i \times \frac{d}{365}\right)\right]$$

където:

P_{Tb} е цената на съкровищния бон;
 N – номиналната стойност;
 i – дисконтов процент;
 d – брой дни от деня, към който се определя оценката до падежа.

17. Справедливата стойност на финансови инструменти, допуснати до търговия на повече от един регулиран пазар, се определя по цени, оповестявани публично от регулирания пазар, на който управляващото дружество има осигурен достъп и финансовият инструмент е първоначално закупен.

18. Прави и обратни репо сделки.

18.1 Права репо-сделка – при нея клиентът продава ценни книжа с ангажимент за обратното им изкупуване на определена бъдеща дата по цена, уговорена в договора за репо. Средствата, предоставени на клиента по силата на сключена права репо-сделка се оценяват по номинална стойност, а възникналите задължения по сделката се оценяват с натрупаната лихва, договорена по репо-сделката. Предоставените книжа не се отписват и се оценяват по методите за оценка на ценните книжа, посочени по-горе.

18.2 Обратна репо-сделка – при нея клиентът купува ценни книжа с ангажимент да ги продаде обратно на определена бъдеща дата по цена, уговорена в договора за репо. Средствата, предоставени от клиента по силата на сключена обратна репо-сделка, се отчисляват по номинална стойност. Стойността на актива се увеличава със сума, включваща номиналната стойност на възникналите вземания и натрупаната лихва, договорена по репо-сделката. Получените книжа не се зачисляват към активите на клиента и за тях не се извършва последваща оценка за целите на определяне на стойността на портфейла.

19. Структурирани продукти – последваща оценка се извършва по цена на вторичен пазар, публикувана от издателя на продукта в официален информационен източник.

20. При промяна на приложимите законови и подзаконови нормативни актове, регламентиращи реда за оценка на активите, ще се прилагат актуалните разпоредби.

Настоящата Методика е приета и актуализирана с решения на Съвета на директорите на УД „Карол Капитал Мениджмънт“ ЕАД, като в настоящата редакция се прилага, считано от 18.12.2023 г.

За УД „Карол Капитал Мениджмънт“ ЕАД:

1. Даниел Ганев (Изпълнителен директор)

2. Бистра Коцева (Прокурист)